
מראה מקומות- עניני הלכה

‘במות דף עז’

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

רב דקהל שערי תפילה

פסעיק, ניו ג'רסי

AsherMillman@gmail.com

לע"נ ברוך בענדיט וברכה גרוס ע"ה
by Mr. & Mrs. Duvy Gross

לזכר נשמת

מנחם מנדל בן משה ושרה בת משה צבי ממשפחת אדלר
קעפל בן אליעזר ופריידל בת אליעזר ממשפחת מילמן
צבי מנחם בן שמעיהו וחיה לאה בת נפתלי הערצקא ממשפחת
רייכמאן

A Chaburah on these מקומות מראה is posted weekly
and can be accessed via www.dafaweek.org, emailed,
or on the app.

507– Daf– Week

info@dafaweek.org

בענין אופני הוראת חכם

• איתא בגמ' שאסור לחכם לפסוק לאחר שבא מעשה לידו. ולכ' דבר זה תמוה שהרבה פסקי חכמים כזה. והתירוץ פשוט שעיין בתוס' שדין זה רק אם יש נגיעה בדבר אז לא מאמינים לאחר המעשה ויתרא מבית ישי ולכן חששו אותו.

• ובעצם דין הגמ', מבואר שיש חשש אם פוסק לאחר המעשה ויש לעיין בחשש זו. משמעות שיטת רש"י הוא שהוי כעין חשש שקר מחמת נגיעותיו ולכן כיון ששמואל ובית דינו קיים אין חוששים. אכן פשט תמוה הוא לכ' שיחשש חכם שישקר וכן באמת הקשה הריטב"א ולכן הסביר באופ"א שאם נוגע לעצמו חוששים שיטעה בדדמי משמעות רבו ולכן אם רבו קיים אין חשש שיטעו. דהיינו, שהוי חשש טעות ולא חשש שקר. אכן הוסיף הריטב"א שזהו דווקא כשמדמה לשמועת רבו או גמ' אכן אם אומר סברא מעצמו והביא ראיה שומעין לו (ונחזור לזה שמו"ע). ושיטת המאירי שיטת ג' שאין כאן לא חשש שקר ולא חשש טעות אלא חשש שאחרים יחשדוהו שמכווין להנאת עצמו.

• ודין זה באמת נפסק ברמ"א אלא שקשה להבין דבריו וע' ט"ז שמסבירו וע' בערוה"ש שמסבירו שיש באמת ד' מצבים בדין זה וכעין דברי הריטב"א הנ"ל שאם אומר בשם רבו, אסור לאחר המעשה. אכן אם מסברת עצמו מותר אם הסברא בדין זה גופא אבל אם מדמה סברא זו מדין אחרת אסור אא"כ הוא פשוט מאד. ואם יש פוסק מפורש בזה פשוט שמותר ג"כ. (ומשמעות הוא ההעיקר חסרון בדדמי כהריטב"א).

• אלא שיש לעיין בדברי הנ"ל מהדין מפורשת שמותר לחכם להתיר דם אשתו ואפילו איתחזק איסורא עיין בהערוה"ש (ב') ויש שתירצו שכל דין הנ"ל רק כשמורה לאחרים ורק נוגע לא אבל אם לעצמו ממש אין חשש. ואת"ל כדברי המאירי מובן שאין חשש שאחרים יחשדוהו אם רק מורה לעצמו אכן לפי הריטב"א ורש"י שהוי חשש טעות או שקר צ"ע מ"ש לאחרים ומ"ש לו וצ"ע.

• תד"ה אם יבמות עז.

• רד"ה אם וד"ה דהא עז.

• ריטב"א שם

• מאירי קידושין דף ע:

• רמ"א יו"ד קמב' לו' וט"ז

כא' שם

• ערוה"ש שם ס"ק סח'

• ערוה"ש שם קפח' כב'

דשייכא בדידיה כי הכא, כי הוא נשא בת ישי כדכתיב⁵⁹⁸ אשר בא אל אביגיל בת נחש שהיא בת ישי כדאיתא בבבא בתרא⁵⁹⁹ ודוק.

שאנן הכא שהרי⁶⁰⁰* שמואל ובית דינו קיים. פרש"י ז"ל ומילתא דעבידא לאיגלווי הוא ולא משקר בה. ולא נהירא, דודאי טעמא דאין שומעין לתלמיד חכם אינו משום דחיישינן אשקרא, כי

ח"ו⁶⁰¹, אלא דחיישינן שמא מתוך שנושא ונותן בהלכה כדי לקיים דבריו אמ' בדדמי, כסבור שקבל מרבו, וכי איתיה לרבו קיים ודאי שדייק שפיר ולא אמר אפילו בדדמי⁶⁰², וכל הני מילי אי אמר מגמ', אבל כשאומר מסברא והביא ראייה לדבריו שומעין לו, וזה פשוט⁶⁰³.

אמר עולא א"ר יוחנן בת גר עמוני כשרה

בסוגיין העיר על רבינו, דמאי הוקשה לו על רש"י כאן דנקט דחוששין לשיקרא, והלא רבינו עצמו פירש לעיל דמיירי דנוגע הוא, דיתרא נשא בת ישי, ואטו ת"ח נאמן כשנוגע יותר מאיש אחר. וציין לכבודות (לו, א) דר' צדוק שאל לר"י כלום חילקנו בין חבר לע"ה וא"ל הן, ור"ג א"ל לא, וע"ש בתוס' דהלכה כר"ג וגם כהן חבר חשוד על מומי בכור, הרי דבחשש שיקרא חיישינן גם בחבר וה"נ דכותיה, והנתיב דברי רבינו בצ"ע. אולם לדעתו ל"ק דהרי עדות זו על קבלה דעמוני ולא עמונית נראה דהוי בכלל דין עד א' נאמן באיסורים דעלמא, דלא חיישינן למשקר אף בנוגע, דהא ילפינן לה מוספרא לה דאין לך נוגע יותר מנדה, וגם רש"י לא נקט החשש משקר מחמת הנגיעה דיתרא שנשא בת ישי אלא דחוששין שתולה הוראתו באדם גדול כדי שיתקבל דבריו. וע"ז הוא דהקשה רבינו דאין ת"ח חשוד על כך, ואינו רומה להא דמומי בכור, דהיכי דכל הכהנים חשידי לא חילקו בין חבר לע"ה, משא"כ הכא דגוף החשש שייך רק לת"ח בלבד ע"ז סובר רבינו דבדודאי אינו חשוד, מיהו בראמ"ה שהבאתי ציון 597 מבואר דס"ל דגדר הוא דבשעת מעשה אין שומעין לו לרש"י היינו דהואיל ואורי בה עמשא "כנוגע בעדות הוא" משמע דס"ל דדין מיוחד "בעדות על הלכה" דפסלו נוגע בעדות זו, ואולי טעמו דהחמירו חכמים בעדות זו יתר משאר ע"א נאמן באיסורין דכשר נוגע, משום דבעדות זו על הלכה נקבע הדין בכל מקום ולדורות ולכן כאן חששו למשקר בנוגע שלא לפסוק הדין על פיו להראמ"ה. (ג) הנה בנו"ב אה"ע ריש סימן כז' רצה להוכיח דבעדות אשה כשר נוגע, דהרי יתרא נוגע הוי וכמש"כ תוס' דנשא בת ישי ומ"מ איתא דהואיל ושמואל וב"ד קיים דהוא מדעל"ג ולא משקר אינשי וכמש"כ רש"י (ע"ש בארוכה צד לדחות וכן בש"ש ש"ז פרק ו' ובישר"י בסוגיין). וכבר עמד בנהור שרגא דלפי רבינו דלאו דחוששין לשקר אלא לבדדמי ליכא ראייה לנידון הנו"ב ע"ש. ונראה לי דאף לרש"י י"ל דכיון דיסוד החומרא כדאמרן דחששו לחשש משקר בנוגע כאן אף דביסודו לא הוי אלא עדות איסורין דעד א' נאמן בה מדינא ומשום דבעדותו נקבע הלכה לדורות ובכל מקום, עפ"ז י"ל דכל דהוה מילתא דעבידי לגלווי בעתיד ליכא כלל ככה"ג יסוד להחמיר שלא להאמינו יתר משאר עדות איסורין ולכן נאמן משא"כ בעדות אשה וק"ל. 602 הועתק בני"ב בשם רבינו וכ"כ הרדב"ח ז"א סימן קצח' ונראה להלן פ"י ציון 103 מש"כ עפ"ז בישוב דעת הי"מ בר"ח שם]. 603 הועתק לנ"י ומשם לב"י

התוס' ורבינו והרמ"א, דלדבריהם כל שאומר לקיום הוראת עצמו שומעין לו, אלא ריש להעיר להמאירי לדעה ב' כיון דסובר דלקיום הוראת עצמו ג"כ אין שומעין לו, למה הוצרך לומר דהך דעמשא היינו משום דנוגע משום שבא מזרעה של רות, הלא בלא"ה הרי בא לקיים הוראתו של עמוני ולא עמונית (וכמו שפירש הראמ"ה), ונראה דסובר המאירי דלא מקרי אמירה לקיום הוראה שהורה אלא בגונא שהורה הוראה כבר ואחר זמן פקפקו עליו ובא לקיים ההוראה ע"י שאומר ששמע מרבתי כן. אבל כל שמורה ואומר שמורה ע"פ מה ששמע מרבתי שומעין, והך דעמשא כה"ג הוי ולכן סובר המאירי בדעה ב' ששומעין לו אי לאו דעמשא נוגע בגוף הפסק, ומיהו הראמ"ה סובר דאף דעכשיו אורי בה ואומר דמורה ע"פ ששמע מרבתי אין שומעין לו, וכן נקט בדעת רש"י וכן נראה לי מכוון דעה א' במאירי. והשתא יש לעיין אולי גם לתוס' ורבינו והרמ"א ככה"ג שהורה הוראה מכבר ופקפקו עליו לאחר זמן, ובא להביא סיוע דכן שמע מרבו אולי יודו דאין שומעין לו דחשוב שייכי לדידיה וכמשמע מהמאירי בדעה ב' כנ"ל ושור"מ דבגוף הדין דבכה"ג יודו התוס' ודעמיה כ"כ הברכי יוסף יו"ד סימן רמב' אות לט' והביא מיהו מהראשון לציון דלא הבין הכי בדעת התוס' ותמה על התוס' ע"ש בארוכה]. 598 שמואל ב' (יז, כה). 599 (יז, א). 600* לפנינו: דהא. 601 (א) ראה כברכ"י יו"ד סימן רמב' אות מ' שכתב בדעת רש"י דאזיל לטעמיה שפי' בפרק כיצד מברכין (מג, ב) דרב פפא דאמר משמיה דרבא הלכה כבית הלל "ולא היא" ופירש"י דרב פפא איכסיף ולפי שטעה השמיט עצמו בכך אלמא זימני דמשקר ואתיא כפירושו דהכא, מיהו הרבה ראשונים שם ל"ג "ולא היא". אך העיר דמשמע מכמה ראשונים דאין זה הטעם דל"ג לה מפני שאינו חשוד לשקר, ע"ש. ונהיה נראה לחלק דאף אי גרסינן שם "ולא היא", דשאני התם דלא היה כונת רב פפא להורות הלכה מכאן ולהבא, אלא לתרץ מעשה שעשה בעבר, וע"ז שייך לומר שהשמיט עצמו בכך, משא"כ בהך דהכא דבא להורות הלכה להבא, טענת רבינו הוא דודאי אינו חשוד לשקר בהוראה. ואולי יש להוסיף לרש"י שם בברכות, דהא דלא חשש רב פפא שם דע"פ עדותו יקבעו הלכה להבא שלא כדין, דהיינו גופה מכח סוגיא דדין דת"ח אחר שבא מעשה לידו אין שומעין לו, ולמאי דהבאתי ציון 597 דעת רש"י לשיטתו דאף במקום שאין לו נגיעה אין שומעין לו, וע"ש בציון הנ"ל שהבאתי דעות דאף לשיטת התוס' ורבינו ככה"ג לא יוקבע הלכה כמותו לכו שייך לאישתמוטי שיקר כנ"ל. (ב) בנהור שרגא

בעלה¹ אסור, אלא למי שיודע בעצמו שאין תרבות יצרו חשוד בסרך הרהור על דברים אלו כלל² על זה ועל כיוצא בו נאמר³ ויראת מאלהיך אני יי.

← **תלמיד** חכם שבא אי זה ענין של עצמו⁴ לידו אין ראוי לו שיאמר דבר בשם רבו או בשם אחרים כדי ללמוד ממנו אותו דבר שהוא אומר לראיה או עדות על מה שהוא רוצה ודורש לעצמו שמא יחשדוהו שאינו כן אלא שהוא אומר מעצמו בשם אחרים להנאתו, והוא שאמרו כל תלמיד חכם שמורה הלכה ובא אם קודם מעשה אמרה שומעין לו, ר"ל קודם מעשה שנודמן לו, ואם לאחר מעשה אמרה אין שומעין לו, ואם היה עמו אחר שמקובל בכך שומעין לו.

כבר ביארנו⁵ שגוי ועבד הבא על בת ישראל⁶ הולד כשר, מעתה צריך לשאול היאך אמרו כל דאמר מבית חשמונאי קא אתינא עבדא הוא, והלא שמא אע"פ שבאותו זמן היו עבדים ועשו עצמם מבית חשמונאי מכל מקום אחר כך נשאו נשים מבנות ישראל ונעשו כשירים, פירשו גדולי הרבנים⁸ שבאותו זמן הכירו בהם שאר העם ונוהרו שלא לדבק עמהן וסתם הדברים שלא נתערבו אלא הם בהם.

(דף ע"א א') כל שיש בו צד ממזרות אין פיסולו נפקע לעולם אלא אם כן על ידי גשואי שפחה כמו שהתבאר⁷, ומכל מקום כל שלא נודע בבירור עד שלאורך זמן נתבלבלו הדורות ונתערבו מצד עשרם משפחות זו בזו עד שנשתנה הענין מודאי לספק אע"פ שעדין יש בדבר הרהורי קבלות ומסרת מוקנים וסרך ערער בענין מניחין אותן, ועל כיוצא בזה אמרו משפחה שנטמעה נטמעה, ועל כיוצא בזה גם כן אמרו למטה⁸ ממזרי ונתיני טהורין לעתיד לבא, שמאחר שהותרו על ידי ספק הותרו לעולם ואף בזמן שהנבואה מבררת.

אע"פ שלא נאמר לשון זביחה בתורה אלא בבהמה דכתוב⁹ וזבחת מבקרך, אף חיה ועוף שחיתתן מן התורה שהרי חיה הוקשה לבהמה כדכתוב¹⁰ בבכור כאשר יאכל את הצבי ואת האיל למדת שחיה כבהמה ועוף הוקש לחיה דכתוב¹¹ בכסוי הדם ציד חיה או עוף ושפך את דמו, אלא שפיכת דמו כשפיכת דם חיה.

(דף ע"ב א') **במסכת** גיטין¹² יתבאר שהמביא גט ממקום למקום בארץ ישראל אע"פ שלא ראה השליח כתיבת הגט וחתימתו נותן לה בפני עדים ודיו ויכולה להנשא בו, אלא שאם בא הבעל וערער יתקיים בחותמיו, ואם אינה יכולה לקיימו תצא, אבל המביא גט מחוצה לארץ או מארץ לחוצה לארץ או ממקום למקום בחוצה לארץ אם ראה השליח כתיבתו וחתימתו אומר בפני שנים בפני נכתב ובפני נחתם ונותנו בפניהם ואין צריך קיום אחר, ואפילו בא הבעל וערער אין משגיחין בו, ואם לא ראה השליח כתיבתו וחתימתו לא יתנהו עד שיתקיים בחותמיו, ואם נתן קודם קיום הרי זה גט פסול ולא תנשא בו לכתחלה, ובבל הרי הוא כארץ ישראל לענין זה, ושעור תחומה נתבלבל ביד המפרשים בביאור הלכה זו, וכבר אבד זכרם של מקומות ונשתכה ענינם ואין לנו בהם דין ודברים.

(1) הרמב"ם שם לא כ', "ואפי' ע"י בעלה" וטושו"ע אהע"ו כ"א ס"ו כתבוה. (2) לא מצאתי ד"ז בפוסקים וע' רמ"א אהע"ו שם ס"ה דלשם שמים מותר בדברים אחרים וי"ל שכש"כ בשאילת שלום. (3) ויקרא י"ט י"ד. (4) ביבמות ע"ו א' כ' רבינו אע"פ שאינו נוגע בדבר מצד עצמו ובשם י"מ כ' כמו שכתב כאן. (5) לעיל ס"ח ב'. (6) רש"י בסוגיין ד"ה כל דאמר. (7) לעיל ס"ט א'. (8) לקמן ע"ב ב'. (9) דברים י"ב כ"א. (10) שם כ"ב אבל פסוק זה לא בבכור נאמר, וצ"ל שכונתו על פסוק שם ט"ו כ"ב והעתיקו שלא בדיוק. (11) ויקרא י"ז י"ג. (12) משנה א'.

באר הגולה עם ציונים מהש"ך

על ממומרה רבי אבהו ז"ל וכפירוש המוספות יצמות יש דף ע"ז ע"א:

ר"ל שפתי כהן

יורה דעה רמב כבוד רבו ות"ח

מורי זהב

כן מלקין אותו דמאי שגא. אבל יומר נראה כמו שכתבתי בשם ז"ל, שהרי מביא ראייה מגמרא, וכן ביצמות דף (מ"ח) [מה] [ע"א] אלו ליהי כיושע בן נון לא יהיבנא ליה ברתא... (בא) אבא אין שומעין ד'דידיה. לכאורה אין פירוש לדברים אלו, ונלכזש [ספך] [ו] כתב חז"ל, והוא דבר נכון שומעין לו לגבי אחרים ואין שומעין לו לגביה דידיה, דחיישין שגא מטעה אותנו ומדמה דברים שאינם דומים להדדי, ואין אדם רואה חובה לעצמו, אבל אם הוא דבר פשוט שומעין אפילו לגביה דידיה, עכ"ל. ואין זה נכון שהרי ברישא מיירי גם כן מדדיה, דאלו לגבי אחר נאמן בכל גווני לומר שקבל כן הדין שהרי אינו טועג בדבר, וכן כתב להדיא ימוקי יוסף פרק הערל [ינמות כה, 6 ד"ה גרסי]. ונראה לענ"ד לפרש דברי רמ"א כיון דהכי קאמר דמה שמהני אם אמר דבר מסבא היינו צלי סמיכה כלל עליו, אלא שבראה מעצמו לומר כן, על כן אמר [רמ"א] אבל אין שומעין לדדיה, כלומר לסמוך על סברת אוחו החכם צוה שהוא מדמה מילתא למילתא דשגא טועה צוה הדמיון, אלא אם כן הדמיון הוא פשוט בעיני כל או סמיכין על הדמיון ולא על המורה. ואין להקשות אם כן פשיטא שסומכין על זה, י"ל דקא משמע לן דאין מושגין שגא הוא מראה פנים בדבר ובאמת אינו כן. ובגמרא איתא בפרק הערל [ע"ג, 6] דאם אומר שמועה בשם חכם והוא חי עדיין אפילו בשעת מעשה שומעין לו, דליתא שם הא שמואל חי וצית דינו קיים. ופירש נמוקי יוסף [שם] דכשאינו חי אמרינן דטועה לומר בשבילו כן וכוזר שכן הוא אומר, אבל כשהוא חי דייק שפיר. ותימה על רמ"א שלא הביא זה:

ציונים לרמ"א עם ציונים מהש"ך

ס' ש"ס [ינמות] פרק הערל ריש דף ע"ז ותוספות [שם] ד"ה א"ל [נמוקי יוסף] שם [כה, 6 ד"ה גרסי]. דרכי תשה סוף סימן רמ"ה. ובשו"ע [מהירות קאלקא] שפ"ו לא נרשם דבר בכל הגהות: ס' תוספות שם בשם ר"ח ונמוקי יוסף שם: ס' נמוקי יוסף שם בשם ריב"א [שם ד"ה שאין]: ס' רבינו ירוחם סוף נתיב ב' [ג, א] (הושבם הרא"ש): ס' רבינו ירוחם שם:

ביאור הגר"א

גרסין שבחוספות (2) הקשו על זה וכי חס ושלום יהשדו לתלמיד חכם שישקר, אלא שיאמר ברדמי שסבור שכן קיבל מרבו, אבל כשרבו קיים דייק ולא אמר ברדמי, והוה שכתוב [במה] אבל אין שומעין כו':

באר היטב

כן מלי קמשמע לן, ד"ל דאיטרין לומר דאין מושגין שגא הוא מראה פנים בדבר ובאמת אינו כן, עכ"ל: (מד) פשוט. פירוש, בש"ס או צפוסק אחר, [ש"ך ס"ק ס']. ובש"ס איתא דאם אומר שמועה בשם חכם והוא חי עדיין, אפילו בשעת מעשה שומעין לו, ופירש נמוקי יוסף דכשאינו חי אמרינן דטועה וכוזר שכן הוא אומר, אבל כשהוא חי דייק שפיר, ותימה על רמ"א שלא הביא דין זה, מ"ו [ס'ק א']:

אוצר מפרשים

ויש חולקין שאין שומעין לאחרונים נגד גדולי ראשונים, ויש להחמיר. מכל מקום והיא האחרון מביא דברי ראשון וחולק עליו, אם הוא מפורסם בכך שראוי לחלוק יכול לסמוך עליו, ומכל מקום אין לחלוק על הגאונים הקדמונים, ומקודם הרי"ן כבר פסקו דורות הגאונים. ועיין בעטרת צבי שלי בחו"מ סימן כ"ה ס"ק י"ז מענין זה, הכל מפורש:

(בית דאם יהודה פ"ק יא)

פ"פ"פ בהנהגת הוראות באיסור והיתר (א) מהרב המחבר זיי"א

בשאר שעת הדחק ליתא הפסד מרובה, עכ"ל. אם כן ודאי דברי ספיאק בהוראת איסור והיתר והוא דבר דאורייתא ילך לתומרה, ואי דבר דרבנן ילך אחר המיקל. ודוקא אם שני התולקים הם שוים, אבל אין סומכין על דברי קטן נגד גדול ממנו בחכמה ומנין אפילו בשעת הדחק, אלא אם כן היה בו גם כן הפסד מרובה. ואין זה אלא אם היה יחיד נגד רבים הולכים אחר רבים בכל מקום, עכ"ל. וכתב כך על פי תשובות הרשב"א [מ"א] סימן רנ"ג שביא דברכי משה [ו"ד סוף סימן רמ]. והב"ח [פסק בהנהגת הוראה דאיסור והיתר, הנדפס בראש טור ו"ד] תמה עליו על מה שכתב אפילו בשעת הדחק אלא אם כן היה גם כן הפסד מרובה כו'. ולא ידענא מאי קשיא ליה, דהרי מפורש ברשב"א שם דדוקא בשעת הדחק שיש צוה הפסד מרובה שרי. ועוד, דהא הב"ח גופיה [שם ד"ה ועל] חסיק דנקטין הרשב"א ודלא כהתוספות [עירובין מ, 6 ד"ה למקן] דמתירין אפילו

הגהות והערות

[ח] ובגמרא שם איתא רבי אבא: [ט] כן הוא נמוקי יוסף שם בשם הרשב"א שהתוספות הקשו כן אף ברשב"א שפנינו [ינמות שם ד"ה שאין] הקשה הריב"א כן מליליה: [ס] וראה ש"ת הרא"ש כלל ע"ג סוף סימן ג שכתב "ולמוד דבר מתבר כי חכמי המלמד לא הספיקו לכתוב כל הנהגות וכו'", ע"ש:

הגהות והערות על פ"פ"פ בהנהגת הוראות באיסור והיתר [א] ח"ל הש"ך פ"י שפ"ס סוף הקשר לסי' קאלקא מ"ו: אחר המחבר, באמי להודיע שער סימן קמ"א היינו בעצמי אלא הדפוס... ואחר כך הוכרחתי לשוב לדמי ותלמי עמי דעתה אחרים. כן מלמדי ק"ת טעיות והני פורטום... בסיפן רמ"ב נדפס הפסק שלי בהנהגת הוראות איסור והיתר בלי רשות, גם השיפוט הרבה מהפסק הארוך אשר בברתי ספ"ד הש"ס והפוסקים... כן אם יזמי אלוקים להחיות ולהקדים כבוד ולעשות מעורר מלך מלך ארצה א"י"ה למקן המעומת:

ג"ליון מהרש"א

להמיר לפני עם הארץ דבר שגרא אסור בהנחה ראשונה, ועיין לעיל סימן רמ"ב סעיף י'. להחמיר על עצמו משום ספק ולהמיר לגבי צימו לא נכון, שטובת ד אלוהין סימן כ"ה, ויש לו להחמיר על עצמו בדברים אף אם צבינו אינו מחמיר. עיין גליון [מהרש"א] ריש הלכות עריפות. גם בדאורייתא אי איתא ג' לשונות בגמרא, ולשנים לקולא, אזלינן לקולא, כד"ל א"ח סימן ת"ש עלה רל"ב ע"ג [יש עמוד ז]:

אוצר מפרשים

א כתב הרב בחיים זכר. עיין תשובת רמ"א סוף סימן (כ"ז) [כד] אוטר לסמוך להצאין, ע"ש מילתא בטעמא. ועיין רמב"ם פרק ד' מסנהדרין הלכה ח' ובלתם משנה שם. ובש"ך סימן זה [סימן רמב] ס"ק כ"ב, ע"ש. על כן יש למחות

הגהות חסם ספר

ל"ג ברוך בענייני וברכה גרוס ע"ה By Mr. & Mrs. Duvy Gross

ונראה כן שומעין לו וזהו כשהסברא מוכחת על דין זה אבל אם הסברא מוכחת על דין אחר אלא שהוא כדמה מילתא למילתא אין לסמוך עליו אא"כ הדמיון פשוט. (פ"ז סק"ח) וכ"ש אם מראה דבריו באיזה פוסק דשומעין לו ואם יש גדול הדור והוא מסכים לדבריו שומעין לו בכל עניין (כ"ט נגמ' ס"ט) וכתב רבינו הב"י בסעי' ל"א האומר לחבירו איני מקבל ממך אפילו

היית כמשה רבינו מלקין אותו משום ביוון עכ"ל כלומר ביוון דמשה רבינו ולכן מצינו בגמ' אלו אמרו יהושע בן נון לא צייתין ליה אבל חליקה לומר כמשה מטעם שבארנו ולכך זה הא"א להיות כמשה ברכתיב ולא קם נביא בישראל כמשה וכו' (עפ"י נחלת א"י שכתב כמה כללים בפוסקים ונסתת השולחן ונסתת ואלא ישלחו נער קטן או קטנה לשלול ש"ס).

תורה לא מהני ולא נקראו רבים (ס"ך ס"ט אות י') ומדברי הרמב"ם פ"י מסנהדרין משמע כדברי רבינו הרמ"א ובארנו דברי הרמב"ם בח"מ סי' י"ח סעי' י"ב ע"ש וכן מצאתי להגדולים שדחו דברי החולק (הגרע"ח הניח ג"ס ע"ר אפרים ומג"פ שבעלו כדברי הרמ"א ע"ש).

ס"ה כל מקום שדברי הראשונים כתובים על ספר והאחרונים חולקים עליהם הולכים אחר האחרונים אבל אם נמצא לפעמים דברי גאון ולא ראוהו האחרונים וחולקים על דין זה אי"צ לפסוק כהאחרונים דאורי' אם היו יודעים דבריו הרי בהו וי"א שתמיד אין שומעין לאחרונים נגד ראשונים ויש להתיישב בזה מיהו אם המורה ביכולתו להכריע יכול לפסוק כמו שנראה לו ומ"מ אין לחלוק על הגאונים הקדמונים ומקודם הרי"ף ז"ל כבר פסקו דורות הגאונים (ס"ך ס"ט אות י').

ס"ו כשם שאסור להתיר את האסור כך אסור לאסור את המותר (ס"ט אות ט') והכי איתא להדיא בירושלמי ספ"ה דתרומות אמר ר"ע כשם שאסור לטהר את הפסא כך אסור לטמא את הטהור ע"ש ואפילו בשל עכו"ם ואפילו במקום שאין הפסד ולכן אם הוצרך לאסור מחמת ספק צ"ל שאין האיסור ברור אלא שמפני הספק בהכרח להחמיר וכן כשמותר לפעמים בשעת הדחק או הפ"מ מחוייב לומר שמפני זה בתיר (ס"ט) וכלל גדול צריך לדעת בכל מקום שרבותינו בעני הש"ע מתירין בשעת הדחק או בהפ"מ זהו מפני שהעיקר לדינא נראה להם להיתר אלא מפני שהרבה פוסקים כחמירים ולכן בשעת הדחק או בהפ"מ מוקמינן עד עיקר הדין (כחות י' ביאר הס"ך דין שלא לעשות הגזרות הגזרות שאלו יורו כפוסק זה ואלו כפוסק זה וכבר נאמרו זה לעיל ס"ט ק"פ ע"ש).

ס"ז הרב המובהק אם רצה לחול על כבודו בכל הדברים שנתבארו או באחד מהם לכך תלמידיו או לאחד מהם כבודו מחול ואעי"פ שמחל מצוה על התלמיד להררו וכ"ש שלא לבזותו ח"ו וכשם שהתלמידים חייבים בכבוד הרב כך הרב צריך לכבד התלמידים ולקרובן ואמרו חכמים יהי כבוד התלמיד חביב עליך כשלך והתלמידים הם הבנים הרוחניים המהנים לו בעוה"ז ובעוה"ב והם מוסיפין חכמת הרב כמו שאמרו חז"ל ומתלמידי למדתי יותר מכולם שכשם שעין קטן מדליק הגדול כך התלמיד מחדד את הרב בשאלותיו עד שיצא ההלכה על בוריה ודיני אבירת אביו ואבירת רבו מי קודם כבר נתבאר בריש הסי' ואבירת עצמו קודמת לכולם. **ס"ח** כל ת"ח שאומר דבר הלכה הנוגע לעצמו אם קודם מעשה אמרה שומעין לו ולאחר מעשה אין שומעין לו (יבמות ע"ג) ודווקא שאמר כך קבלתי אבל אם אומר דבר מסברא ומראה פנים לדבריו

ומחמיר שם בכאן מודה דמעם המחמיר בשם משום דבגמ' חשיב שם מראות כשרות וסובר דזהו דווקא כמ"ש שם סעי' ט"ז אבל בכאן הא המשנה חשבה רק מראות אסורות וגם בשם הכרענו להקל ע"ש ועוד בעיקר הדבר אין לזה מעם דהא אנן כל שנוטה לאדמימית מטמאינן ומה נחמיר עוד וממילא דכל שאינו ממראה אדום ושחור יהיה מאיזה מראה שיהיה בוודאי מהורה היא :

י ודע דבכל דברים אלו אין חילוק בין כתמים לראיית דם ממש אף בהרגשה ופשוט הוא שביציאת דם ממש צריך המורה לדקדק יותר ובספק קצת יש להחמיר בראייה ממש שהוא דאורייתא ולא בכתמים שהם דרבנן דספיקא דאורייתא לחומרא וספיקא דרבנן לקולא ואם הספק הוא מחסרון ידיעה אינו ספק ויש להחמיר כמבואר בס"י ק"י בכללי ס"ם שכל ספק דחסרון ידיעה אינו בגדר ספק אלא אם הספק הוא מטעם אחר דאז יש להחמיר בראייה ולהקל בכתמים [כנ"ל] :

כ וז"ל רבותינו בעלי הש"ע סעי' א' ואין מהור אלא מראה לבן וכו' ואפילו יש בו סמיכות דם והוא עב הרבה ואפילו הרגישה שנפתח מקורה וברקה מיד [שלא תסהס כשעור צדיקס צחוריס וצסקיס כמ"ש צסוי ק"ז] ומצאה מראות הללו מהורה וכן עיקר דלא כיש מחמירין לממאה אם יש בו סמיכות והוא עב ואם הרגישה שנפתח מקורה ולא מצאה כלום ע"ל ס"י ק"ץ עב"ל כלומר אע"ג דבלא מצאה כלום מחמירין זהו מפני דאמרינן דוודאי כל הרגשה מוציא איזה דבר ומרלא מצאה כלום יש לחוש שראתה טיפה קמנה ונאבד משא"כ כשראתה דמים מהורין אין מקום כלל להתמיר [כיש מחמירין הוא סמ"ד ס"י רמ"ז וצ"ל סקעס מפני הטועין ע"ש ואלו דברים שאין להם שיעור] [עפ"ת סק"ס ויתבאר צסוי ק"ך] :

כא כתב רבינו הב"י בסעי' ב' נאמנת אשה לומר 1234567 בזה ראיתיו ואבדתיו ואם הוא מראה לבן או ירוק מהור אבל אם הביאו לפנינו דם והחוקקוהו בממא או אפילו נסתפקנו אם הוא ממא או מהור והוא אומרת חכם פלוני מיהר לי כיוצא בזה אין סומכין עליה עכ"ל ביאור הדברים דכיון דהתורה האמינתה כמ"ש בס"י קפ"ה ונאמנת לומר פלוני חכם מיהר לי את הכתם כמ"ש שם ולכן כשנאבד הדם שראתה נאמנת ג"כ לומר שכמראה הזה היתה ורואין הדם שהיא מדמה להדם שאבדה אם היא לבן או ירוק מהור וגם אין מחזיקין אותה שהיא טועה בהדמיון מזה לזה וכל זה כשאין אנו רואים הדם שראתה אבל כשרואים הדם ואנו מסופקים בו אינה נאמנת לומר שכזה מיהר לה פלוני החכם ולא משום העדר נאמנות אלא דאין סומכין על הבנתה כשיש ספק אצלינו וכ"ש אם אנחנו מחזיקים בממא וכן אשה המסופקת בדם

ש"ה לא תסמוך על חבירתה שאומרת שכדם זה מיהר לי פלוני חכם [רש"י ספ"ז] דכל שהדם לפנינו אסור לסמוך על דברים כאלו ומחוייבת להראותו לחכם [ע"ס] : **כב** וכמו שבכל דיני איסור והיתר יכול החכם להורות לעצמו ולא חשבינן ליה שבשהדבר נוגע לעצמו יקל בזה ח"ו כמו כן יכול החכם לראות דמי אשתו ולמחרת או לממאה [מוס' ע"ס] ויש מי שאומר דזהו דווקא כשעומדת בימי מהרה אבל הוראה להיתר כשהיא בחזקת טומאה אסור לו להורות וממעם זה אסור לו לחכם להורות לאשתו ברין הטבילה שאז עומדת בחזקת איסור [חכ"א כלל ל"ה] וזה נכונה על היסוד שכתבנו בס"י י"ח סעי' מ"ח שיש שסוברין כן ע"ש אבל כבר בארנו שם דכל רבתנו לא ס"ל כן וכל אדם נאמן על שלו לעצמו אף בהחזקת איסורא ורק בבכור הדין כן ע"ש ולכן החכם יכול להורות בכל עניין לאשתו [ועתה ראינו שכל הפ"ר צ"ך סק"ז ע"ש וכן עיקר לדינא] :

כג המור והש"ע סעי' ג' כתבו דין נפילת המקור ולאשר כי המחלוקת רבתה ברין זה וברורות הללו וגם בכמה דורות שלפנינו מפני חולשת הנשים הרבה שביח דבר זה ורבים מגדולי הדורות האריכו בתשו' זה אומר וזה מתיר והדבר נוגע באיסור כרת לכן בהכרח לבאר דין זה באריכות קצת בס"ד :

כד איתא בגמ' [כ"ז] הוראה דם בשפופרת כלומר שהבניסה קנה חלול לאותו מקום והוציאה דם מן המקור מזהרה מגזירת הכתוב שנאמר דם יהיה זובה בבשרה ולא בשפופרת דווקא כשוכ בבשרה שיצא דרך כותלי בית הרחם ממאה ולא כשיצא דרך השפופרת וכיון שהשפופרת הפסיק בין בשר כותלי בית הרחם ובין הדם מהורה אע"ג דהוא דם גמור ומן המקור ואין חולק ברין זה וכל הפוסקים פסקו כן :

כה והנה בר"פ המפלת שנינו המפלת חתיכה אם יש עמה דם ממאה ואם לאו מהורה ר' יהודה אומר בין כך ובין כך ממאה ומסיק הש"ס דפליגי באפשר לפתיחת הקבר בלא דם דרבנן ס"ל שאפשר להפתח פתח המקור בלא דם ולכן ס"ל דהווקא כשיש דם בפ"ע לבד החתיכה ממאה ור"י ס"ל דא"א לפתיחת המקור בלא דם ולכן המיד ממאה משום דוודאי היה דם עם החתיכה והנה הרמב"ם בפ"ה פסק כרבנן אבל כל רבותינו פסקו כר"י וכן פסקו המור והש"ע ומעמם משום דלקמן [ס"י] פסק רבא כן ע"ש :

כו ולכן כתב רבינו הב"י בספרו הגדול דהך דשפופרת מיירא בשפיפית דקה מאד דלא מקרי זה פתיחת הקבר דווקא בחתיכה גדולה יש פתיחת הקבר ולא בקמנה והוה שכתב רבינו הב"י בס"ם זה אם היא חתיכה קמנה כשיעור שפופרת הקנה דק שבדקים עכ"ל וכ"כ המור ע"ש והמיהני מה שייך כאן

דין

